

Posudek oponenta na diplomovou práci Petra Velebila: Dekrety prezidenta republiky – ústavněprávní a mezinárodněprávní souvislosti

Název práce Petra Velebila vyjadřuje, že chce zkoumat dekrety prezidenta republiky se zřetelem k souvislostem ústavněprávním a mezinárodně právním. Z tohoto hlediska po obsahové stránce autor svůj úkol splnil a správně se zaměřil především na mezinárodněprávní souvislosti.

Již na počátku práce věnuje zvláštní pozornost prosazení autority zahraničního odboje, jak ze strany velmocí, zejména Francie a Velké Británie, tak i ostatních států. Rovněž se zabývá postavením politické reprezentace vedené dr. Benešem mezi ostatními skupinami československé emigrace. V této souvislosti je největší pozornost věnována „autonomistické“ skupině slovenské emigrace, menší pozornost pak diferenciaci mezi německými emigranty z Československa. Vcelku pomíjí tu část české emigrace, která byla reprezentována některými pravicovými politiky z řad Národního sjednocení, kteří představovali v Československu směr označovaný zpravidla za fašistický (poslanec Schwarz). Jeho práce se opírá o dostatečný rozsah literatury a za pozitivní skutečnost lze označit také to, že využil i regionální archiv.

Kladem je, že k závěrům z literatury a pramenům formuluje vlastní stanoviska. Po formální a obsahové stránce práce odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci.

Z právně teoretického hlediska autor se přidržuje především normativní teorie a z toho hlediska se zabývá „ohnisky“ právního řádu tak, jak se v souvislosti s dobou nesvobody uplatňovaly v poválečných, teoretických diskusích, ale i v emigraci v souvislosti s kontinuitou státu a právního řádu. Za podstatný klad považuji také to, že autor nepodlehł ideologické předpojatosti, ke které by téma dávalo příležitost a snaží se ukázat danou problematiku objektivně. Promítá se to i do stanoviska k řešení otázky německé menšiny.

Při celkovém kladném hodnocení práce nemohu nechat bez povšimnutí některá problematická tvrzení. Za nejspornější považuji úvahu v závěru práce na str. 73, kde po správném zdůraznění významu mezinárodněprávního uznání zatímního státního zřízení v Londýně uvádí, že bez vnějších událostí by partnerem těchto mocností „by byla vláda protektorátní a nikoliv ta exilová“. Pro takové tvrzení nemá autor žádné důkazy a je to v rozporu s jejich postojem vůči nastoleným úřadům v obsazených státech (ve válce i po ní), které byly považovány jen za pomocný orgán okupačního režimu. Na rozdíl od jiných států střední a východní Evropy (Polsko, Jugoslávie, atd.) spočíval význam československého zahraničního odboje především v tom, že byl uznán a respektován západními spojenci i vládou Sovětského svazu. „Moc“ této vlády byla založena také na tom, že kontrolovala ozbrojené sbory, které působily na všech

frontách války (a contr. str. 23). Pokud jde o domácí odboj, autorita dr. Beneše se projevila již 28. října 1939 při velkých demonstracích, zejména v Praze, po kterých následovalo uzavření vysokých škol a velká vlna perzekuce vlastenecky smýšlející inteligence. Již při této demonstraci se oslavoval prezident Beneš, jak z tehdejších policejních zpráv vyplývalo a jeho autorita se dále upevňovala. Naproti tomu postoje komunistů byly na počátku války ovlivněny sovětsko-německým paktem.

V této souvislosti mám pochybnosti o tvrzení autora na str. 23, že legitimita exilové vlády by byla vyšší, kdyby ve vládě zasedalo více slovenských autonomistů. Je nepochybně zajímavý údaj autora na str. 14 ohledně společného memoranda Š. Osuského s M. Hodžou, J. Paulíny-Tóthem a V. Clementisem. V. Clementis, který byl významným slovenským komunistickým politikem, byl pro svou kritiku sovětsko-německého paktu z KSČ vyloučen a posléze působil jako člen Právní rady. Domácí odboj odmítal spolupráci se skupinou „autonomistických“ případně separatistických Němců, v čele s W. Jakschem. Nepochybně v té době by vyvolalo odpor v českém domácím prostředí zdůrazňování spolupráce s těmi slovenskými politiky, kteří dříve prostřednictvím např. „Žilinské dohody“ a dalších dokumentů přivítali Mnichovskou dohodu jako východisko další politiky uvnitř státu.

Úsilí o větší reprezentativnost zahraničního odboje by nemohlo znamenat akceptaci sil, které přivodily vnitřní rozvrat Československa a nastolení protidemokratického režimu. V tom tkvěl i význam hodnotové kontinuity československého státu a právního řádu.

Autor na str. 4 uvádí, že bylo za počáteční datum neplatnosti budoucích aktů určeno 19.9.1938 jako datum anglofrancouzského plánu. Patrně by měl vysvětlit teoretické zdůvodnění této představy již se zřetelem k odůvodnění jiného data, tj. Mnichovské dohody v ústavním dekretu o obnově právního pořádku.

Pokud jde o problematiku menšin (str. 65 – 66), není možno přehlédnout, že vítězné mocnosti se odvrátily od politiky versailleského systému, neboť došly k závěru, že se stala nástrojem rozpoutání 2. světové války. Z toho důvodu také ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948 nenacházíme zmínku o ochraně menšin.

Autor by své tvrzení na str. 68 ohledně pravomoci Ústavního soudu přezkoumávat ústavní zákony měl konfrontovat s principy parlamentní demokracie, jak byly vyjádřeny v menšinových stanoviscích soudců Ústavního soudu a jak jsem na to upozornil ve stati obsažené v počtě prof. Janu Musilovi – Kdo je v České republice ústavodárcem a problém suverenity.

Přes některé připomínky, které jsem shora uvedl, považuji diplomovou práci autora za velmi dobrou a domnívám se, že v případě úspěšné obhajoby lze uvažovat o hodnocení známkou výborně.

V Praze dne 12.12.2011

prof. JUDr. Václav Pavlíček, CSc.
oponent